

Transformatie: vitale essentie van H.P.B.'s *Geheime Leer*

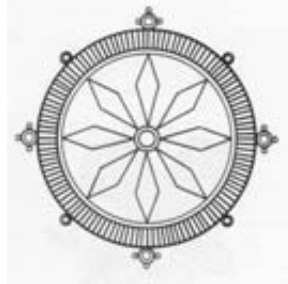
Deel 2 Bronnen uit *De Geheime Leer*

– Aryel Sanat

Onderstaand een samenvatting van bovenvermelde studiebijlage van Aryel Sanat tijdens zijn seminar in Naarden van 19 tot 22 september 2002.

In deel I van deze studiebijlagen werd aangetoond dat de leringen van HPB en haar leraren over transformatie gaan.

Deel II spitst zich toe op transformatie in *De Geheime Leer*.

Cosmos

Het eerste deel van *De Geheime Leer* behandelt cosmogonesis, de bron van de cosmos. Het woord cosmos duidt meestal op het universum als een geordend geheel.

Maar in de *Geheime Leer* geeft het woord een micro- en een macro-cosmos aan. Verder geeft de esoterische wetenschap voortdurend aan dat men moet beginnen met de cosmos die men zelf is: de microcosmos:

Mitsdien wordt het duidelijk hoe volmaakt de analogie is tussen de processen der natuur in de Kosmos en in de individuele mens.

Laatstgenoemde doorleeft zijn levenskring en sterft. Zijn "hogere beginselen", die in de ontwikkeling van een planeetketen overeenkomen met de Monaden die een kringloop volbrengen, gaan naar Devachan, wat overeenkomt met het Nirvana en de toestanden van rust die tussen twee ketens liggen.

's Mensens "lagere beginselen" vallen mettertijd uiteen en worden door de natuur opnieuw gebruikt voor het vormen van nieuwe menselijke beginselen; hetzelfde proces vindt plaats bij het oplossen en vormen van werelden. Daarom is de analogie de betrouwbaarste gids voor het begrijpen van occulte leringen. Fricke I.135, TUP I.[173]

Om die passage te verduidelijken raadt HPB de student aan begrippen als “ronden” te onderzoeken in de Tao en in Zen, scholen die bekend staan om hun radicaal psychologische, niet- conceptuele benadering. Zij zegt duidelijk dat iemand, om ver te kunnen reizen, moet beginnen met waar hij staat. In esoterisch onderzoek begint men met te doorzien wie en wat men werkelijk is, en dat niet volgens een conceptueel patroon. Daar werd de nadruk op gelegd in de eerste instructies bij het oprichten van de Esoterische School:

Doch om tot het macrocosmische te komen moet men met het microcosmische beginnen, d.w.z. men moet de mens, de microcosmos, bestuderen. Coll.Wr. XII. 517, GL.deel III 483.

Zelfkennis heeft een veel ruimere betekenis in deze context dan in conventionele systemen van psychologie. HPB legt dat uit:

Het oude occulte axioma “ken u zelve” moet aan iedere leerling bekend wezen, maar slechts weinigen, zo die er al zijn, hebben de ware betekenis van deze wijze vermaning van het Delphische orakel doorgrond. Gij kent allen uw aardse stamboom, maar wie van u heeft ooit alle schakels van zijn astrale, psychische en geestelijke afkomst nagegaan, die u maken tot wat gij thans zijt? Velen hebben hun verlangen om zich met hun “Hogere Ego” te verenigen neergeschreven en te kennen gegeven, doch niemand schijnt de onverbreekbare schakel te kennen die hun “Hoger Ego” met het Ene Universele Zelf verbindt. Voor alle praktische of louter metafysische doeleinden van het occultisme is deze kennis volstrekt nodig.

...Laten wij derhalve de mens bestuderen; doch als wij hem ook maar voor een ogenblik van het universele geheel scheiden, of hem afzonderlijk uit een enkel oogpunt beschouwen, afgescheiden van de “Hemelse Mens” – het door Adam Kadmon of zijn equivalenten in elke wijsbegeerte verzinnebeelde heelal, zullen wij in de zwarte magie belanden of onze pogingen jammerlijk zien falen.

Coll.Wr. XII.515-516-517, GL deel III 482-483.

Microcosmos

Het eerste deel van de *Geheime Leer* kan het beste gezien worden als handelend over de bron van die cosmos die de mensheid is en over de transformatie die plaats vindt zodra er een directe gewaarwording ontstaat van de relatie microcosmos/macrocosmos. De studie van cosmogenesis is de studie over jezelf. Iedereen die serieus bezig wil zijn met de aard van de cosmos moet beginnen met het doorzien van de eigen grenzen, van de eigen mogelijkheden.

De studie van het zelf vraagt om kwaliteiten die meestal niet aangesproken worden in onze min of meer spiritueel primitieve maatschappij. Ook de *Geheime leer* kunnen we exoterisch lezen en naar eigen smaak en verwachting interpreteren. Maar HPB geeft in de z.g. *Bowen Notes* aan dat een esoterische studie transformatie inhoudt.

Als je denkt dat je uit de Geheime Leer een bevredigend beeld van de samenstelling van het universum kunt krijgen, dan zal deze studie je alleen maar verwarren. Het boek is niet bedoeld om zo’n definitieve uitspraak te doen over het bestaan, maar om je in de richting van de Waarheid te leiden. Het is volkomen nutteloos om naar anderen te gaan waarvan je veronderstelt dat zij wat verder gevorderd zijn en hen te vragen een “uitleg” van de Geheime Leer te geven. Dat kunnen zij niet. Als zij het proberen, bestaat alles wat zij geven kunnen alleen uit pasklaar gemaakte exoterische weergaven die in de verste verte niet op de Waarheid lijken. Zo’n uitleg accepteren betekent jezelf vastleggen op verstarde ideeën, terwijl de Waarheid uitstijgt boven ideeën die wij kunnen formuleren en uitdrukken.

Exoterische uitleggingen zijn allemaal best als zij maar gezien worden als wegwijzers voor beginners en als niets meer.

Neem de Geheime Leer ter hand zonder enige hoop te koesteren de definitieve Waarheid van het bestaan van haar te vernemen,

of zonder enig ander idee dan te zien in hoe-
verre zij kan leiden in de richting van de
Waarheid. Zie in deze studie een middel om
het denken te oefenen en te ontwikkelen zo-
als dat nooit door andere studies ontwikkeld
is (uit R. Bowen, *Madame Blavatsky over de
studie van Theosofie*).

Er zijn ten minste drie belangrijke aan-
wijzingen voor de waarheid van de stelling
dat de essentie van de *Geheime Leer* de
transformatie van de mens is.

Op de eerste plaats is het te vinden in de
tekst van de *Geheime Leer*. Een tweede be-
wijs is het duidelijke verband dat door
HPB gelegd wordt tussen de *Stem van de
Stilte* en de *Stanzas van Dzyan*. En op de
derde plaats komt het recent ontdekte feit
dat de *Stanzas* geselecteerd zijn uit, ofwel
de bron waren voor de *Kalachakra Tantra*,
de meest gerespecteerde esoterische leer
van Tibet. We zullen naar deze drie punten
kijken.

In de *Geheime Leer* wordt het woord
Dzyan uitgelegd als mystieke meditatie.

*“Dan”, in de hedendaagse Chinese en Ti-
betaanse klankleer “Ch’an”, is de universele
benaming voor de esoterische scholen en
haar letterkunde. In de oude boeken wordt
het woord “Janna” omschreven als “zich
door overpeinzing en kennis hervormen, een
tweede innerlijke geboorte”. Fricke. xix vn.
TUP. xx vn.*

De tweede innerlijke geboorte is een
mystieke ervaring die nooit het resultaat
kan zijn van oefenen of van het accepteren
van bepaalde ideeën die van het gecondi-
tioneerde denken komen. De *Stanzas van
Dzyan* kan gezien worden als een boek van
koans over de aard van het leven van trans-
formatie. Koans zijn gezegd uit de Zen-
traditie, die zinloos lijken als men er op het
eerste gezicht naar kijkt. Het kan tijden
duren voordat men de zin ervan begrijpt
en als men het gaat inzien komt dat door
het open gaan van diepere, meer omvat-
tende staten van gewaarzijn dan het ge-
wone logische denken aan kan. De
hersenen geven het pogen tot begrijpen to-

taal op en zo komt de ruimte vrij voor het
mystieke, alle concepten overstijgende
denken en voor de staat van meditatie die
zo belangrijk is in alle scholen van eeuwige
wijsheid op de wereld.

Ruimte en Nirvana

De eerste stanza van de *Geheime Leer* is
belangrijk om de psychologische inhoud
van het boek in zijn geheel te begrijpen:

*De eeuwige moeder (parent, ouder) had,
gehuld in haar immer onzichtbare gewaden,
wederom gedurende zeven eeuwigheden ge-
sluimerd. Stanza I.1.*

De “eeuwige ouder” zegt HPB is de
“ruimte”. Te vergelijken met het boeddhis-
tische sunyata, dat slaat op psychologische
leegte en op nirvana, de uiteindelijke en
diepste psychologische leegte.

De “ruimte” van deze eerste sloka refe-
reert aan de verheven lege staat van be-
wustzijn die gevonden wordt in een adept,
in een getransformeerd mens. Want dat
wordt gezegd in de sloka's 8 en 9 die aan-
geven dat het gaat over staten van gewaar-
zijn die gevonden worden in een Dangma
en dat wil zeggen:

*Een gelouterde ziel, een die een Jivan-
mukta geworden is, de hoogste adept of liever
een zogenaamde Mahatma. Fr.39 vn. TUP
[46] vn.*

En sloka 8 van Stanza I zegt:
*...het leven polsklopte onbewust in de uni-
versele ruimte door die alomtegenwoordig-
heid heen, die wordt waargenomen door het
geopend oog van de Dangma.*

Nirvana geeft in het boeddhisme en in de
Geheime Leer de totale en radicale vernie-
ting aan van de wereld van het gecon-
ditioneerde denken.

Voor de schrijvers van de *Geheime Leer*
is ruimte een ander woord voor nirvana.
Het Mahayana Boeddhisme geeft aan dat
nirvana het tegenovergestelde is van sam-
sara. Samsara is de wereld van het gecon-
ditioneerde denken.

Ruimte wordt gewoonlijk uitgelegd als een mentaal begrip waarover gediscussieerd en gespeculeerd kan worden. En helaas wordt dat ook gedaan in commentaren op *De Geheime Leer*.

De Stem van de Stilte

De Stem van de Stilte geeft aan dat het begrijpen en inzien van de innerlijke leer alleen is weggelegd voor hen die bezig zijn met een leven van transformatie, zie vers 1 van het eerste fragment: *Deze leringen zijn voor hen die onbekend zijn met de gevaren van de lagere Iddhi.*

De meeste mensen weten niets van siddhis ofwel de zogenaamde psychische vermogens, en van “hogere of lagere” van die vermogens. *De Stem van de Stilte* richt zich tot hen die dat wel weten, tot hen die al bezig zijn met een ander leven dan dat van het grootste deel van de mensheid. *De Stem* legt direct aan het begin in de verzen 2-3-4-5 uit dat je met een geconditioneerd denken niet veel hebt aan de tekst van het boek:

2. *Hij die de stem van Nada, het Geluidloze Geluid zou willen horen en begrijpen, moet leren wat de aard van Dharana is.*
3. *Onverschillig geworden voor alles wat waarneembaar is, moet de leerling de rajah van de zinnen leren onderkennen, de voortbrenger van gedachten die begoocheling wekt.*
4. *Het denken is de machtige verdelger van het Werkelijke.*
5. *Laat de discipel de verdelger verdelgen.*

Zijn en Niet-Zijn

De Stem van de Stilte zowel als de *Stanzas van Dzyan*, volgens HPB beide voortgekomen uit dezelfde oorspronkelijke inwijdende teksten, leggen de nadruk op de noodzakelijke radicale psychologische transformatie die neerkomt op het opgeven van een leven van gehechtheid aan en identificatie met die dingen waaraan de wereld van het “ik” grote waarde toekent.

Stem van de Stilte vers 19:

De Grote Wet zegt: *Om de kenner van het ALZELF te worden moet u eerst de kenner van het zelf zijn. Om de kennis van dat zelf te*

bereiken, moet u het Zelf aan het Niet-Zelf offeren, het Zijn aan het Niet-Zijn en dan kunt u tussen de vleugels van de GROTE VOGEL rusten. Ja, zoet is het rusten tussen de vleugels van dat wat niet geboren is, noch sterft, maar het AUM is in alle eeuwigheid.

De Stem van de Stilte geeft hier aan dat het opgeven van het “Zijn” een veel rijker leven inhoudt.

Ook de *Stanzas* zeggen:

De oorzaken van bestaan waren buiten werking gesteld; het zichtbare, dat was, en het onzichtbare, dat is, rustten in eeuwig niet-zijn – het ene zijn. Stanza I.7

Wat bedoeld wordt met “zijn” in de *Stanzas* en in de *Stem* is het leven waar we allemaal aan gewoon zijn in de maatschappij, zoals het gedurende millennia is opgebouwd en nu nog voortgaat.

Het is een leven dat beheerst wordt door angst, kleinzieligheid en verwoestende agressie op elk gebied. Dat leven waar de meesten van ons zo aan vasthouden moet opgegeven worden om de staat van “niet-zijn – het ene zijn” te kunnen bereiken.

Als iemand gelooft dat er zeven gebieden van bestaan zijn, dat het leven een eenheid is, dat er reïncarnatie en karma bestaat, maar tegelijkertijd dagelijks deelneemt aan de ik-wereld, dan is hij bezig met degeneratie en het in stand houden daarvan.

Als *De Stem* op het eerste gezicht meer een boek lijkt over innerlijke verandering dan de *Stanzas*, dan zou de oorzaak gezocht kunnen worden in het interpreteren van *De Geheime Leer* als een conceptuele tekst en niet meer.

Kalachakra

De Geheime Leer deel III. 429 zegt:

...Kala Chakra, het belangrijkste werk in de Gyoet of (D)gyoe-afdeling van den Kanjoer, de afdeling over mystieke kennis.

Er is een intieme relatie tussen de *Kalachakra Tantra* en de *Stanzas van Dzyan*. De

Gyoet- afdeling van de Kanjur waarover HPB en haar leraren in de aangehaalde tekst spreken slaat op de “Boeken van Kiu-te” zoals aangegeven door David Reigle in zijn historisch onderzoek naar de *Stanzas: Blavatsky's Secret Books*. En het *Boek van Dzyan*, van het Sanskriet woord Dhyān (mystieke meditatie), is het eerste deel van de commentaren op de zeven geheime folio's van Kiu-te zoals HPB aangeeft in *deel III van De Geheime Leer* 448.

Kalachakra betekent: “het wiel van de tijd”. Nirvana, vrijheid van conditionering, vindt plaats als het wiel van de tijd beëindigd wordt.

“Tijd was niet”

HPB geeft aan dat de *Stanzas van Dzyan* het oudste manuscript van de wereld is waarop alle eeuwige wijsheids- geschriften en - scholen zijn gebaseerd. De *Stanzas* gaan vanaf het begin over “tijd”. Omdat *De Geheime Leer* een commentaar is op de *Stanzas* staat het beëindigen van de tijd centraal. Stanza I.2 beschrijft poëtisch de staat van bewustzijn van de ongeconditioneerde mens:

De tijd was niet, want hij lag in slaap in de oneindige schoot van de duur.

Vanuit zulke staten van gewaarzijn ontspringt theosofie, als wijsheid zoals die

door de goden bezeten wordt. Tijd is een illusie die voortkomt uit onze staat van bewustzijn, als we reizen door eeuwige duur en tijd bestaat niet als er geen bewustzijn is die de illusie veroorzaakt.

De psychologische tijd veroorzaakt de problemen, niet de chronologische tijd die door de *Stanzas* wordt aangegeven met “duur”. Het punt is dat het beëindigen van de tijd, het beëindigen van het ik met al zijn conditionering, zijn robot- houding en zijn verwachtingen, het hart vormt van de theosofische leringen van HPB en haar leraren. Psychologische tijd ontwikkelt en beperkt zich omdat we verwachtingen hebben over hoe dingen zouden moeten zijn.

Als we feiten simpelweg accepteren voor wat ze zijn, zonder iets te verwachten, kan er iets heel anders plaatsvinden. Dit inzicht, kwalitatief zo heel anders dan ons dagelijkse gewaarzijn, kan transformatie inhouden. Dat is de initiatie die bedoeld wordt, dat is theosofie.

Samenvatting door Fay van Ierland

Waar we ook kijken in de natuur,
zien we bewijzen van
een kunstzinnige uitbundigheid
die ver uitstijgt boven
de nuttige overlevingswaarde.

Raynor C. Johnson